

Københavns Universitet

**Kollektiv forvaltning i informationssamfundet og det nye regime under direktivet
2014/26/EU**

Schwemer, Sebastian Felix

Published in:
N I R

Publication date:
2016

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Schwemer, S. F. (2016). Kollektiv forvaltning i informationssamfundet og det nye regime under direktivet 2014/26/EU. N I R, (6), 697-705.

Kollektiv forvaltning i informationssamfundet og det nye regime under direktivet 2014/26/EU i Danmark

af Ph.d.-stipendiat Sebastian Schwemer*†

*Center for Informations- og innovationsret (CIIR),
Københavns Universitet*

Udkast 2. oktober 2015

– Forthcoming in *Nordisk Immaterielt Rättsskydd* (NIR) 6/2015 –

1 Indledning

At lytte til musik ved streaming igennem onlinetjenester som Spotify, Apple Music eller Youtube er blevet til den vigtigste måde, vi forbruger musik i dag. I det første halvår af 2015 udgjorde streaming 72 % af det danske musikmarked, mens download tegnede sig for blot 16 %. I Norge stod streaming i samme periode for hele 81 %.¹

Samtidig er licenseringen af musikrettigheder til nye former for udnyttelse og forretningsmodeller blevet beskrevet som vanskelig. EU-Kommissionen konstaterede, at ”kompleksiteten og de vanskeligheder, der er forbundet med den kollektive forvaltning af rettigheder i Europa, har i en række tilfælde forværret denne opsplnitning af det europæiske digitale onlinemarked for musiktjenester.”² Tilsyneladende har de traditionelle licenseringsmekanismer og -arrangementer ikke altid været i stand til at fremme en licenspolitik, der er tilpasset til det grænseløse onlinemiljø.

I 2014 har EU-lovgiveren delvis reguleret området ved *direktivet om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked* (2014/26/EU – ’CRM-direktivet’).

*sebastian.felix.schwemer@jur.ku.dk.

†Oplæg holdt den 8.maj 2015 på det XV Nordiske Ophavsretssymposium, Reykjavik, Island.

¹IFPI Danmark, <http://ifpi.dk/?q=content/musikbranchen-mere-digital-end-nogensinde> og IFPI Norge, <http://ifpi.no/flere-nyheter/item/98-musikk-i-tall-halvarstall-2015>.

²Jf. betragtning 38 af direktiv 2014/26/EU.

I det følgende giver jeg først et overblik over den udvikling, som førte til de nye regler for multiterritoriale licenser – og som kan inddeles i tre faser: modelkontrakter, multiterritoriale monorepertoire licenser og senest licenseringshubs. Herefter vil Martti Kivistö (TEOSTO) give et overblik over de nye regler for multiterritoriale licenser på onlinemusikområdet. I den anden del af mit oplæg giver jeg nogle perspektiver på implementeringen af direktivet i Danmark især vedrørende afsnit II i direktiv 2014/26/EU, der indeholder regler, som vedrører alle forvaltningsorganisationers styring og tilsyn.

2 På vej til multiterritorial licensering af onlinemusikrettigheder³

EU-Kommissionen har haft kollektiv forvaltning på agendaen i længere tid. Helt tilbage i 1995 kommenterede EU-Kommissionen eksempelvis i sin *Grøn bog om ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet* på reguleringen af kollektiv forvaltning.⁴ Siden har forskellige institutionelle aktører, herunder flere generaldirektorater, taget forskellige initiativer. Senest har faciliteringen af licenser blevet anført på EU-Kommissionens digitale agenda som 'aktion 1'. Grænseoverskridende licensering har fået EU-lovgiverens særlige opmærksomhed og kulminerede i vedtagelse af reglerne indeholdt i afsnit III af direktivet 2014/26/EU.

Traditionelt har licensmarkedet bestået af nationale monopolagtige one-stop-shops, der licenserede hele verdens musikrepertoire for brug i det respektive geografiske område. Rettighedshavere (f.eks. musikautorer, tekstforfattere, udøvere eller musiklabels/musikforlag) udpegede den respektive nationale forvaltningsorganisation til varetagelse af deres rettigheder.⁵ Bl.a. for at kunne tilbyde licenser, som omfatter det globale repertoire, har forvaltningsorganisationerne indgået gensidighedsaftaler med hinanden: forvaltningsorganisationerne erhverver retten til at licensere repertoire af de øvrige forvaltningsorganisationer, som de har en bilateral aftale med, sammen med deres egne nationale repertoire.

Konkurrenceretlige sager og soft law

I 1970'erne havde EU-Kommissionen endnu ikke betænkeligheder vedrørende forvaltningsorganisationernes praksis med at begrænse deres aktiviteter til afgræn-

³Se også Sebastian Schwemer, *The licensing of online music streaming services in Europe*, i Richard Watt, *Handbook on the Economics of Copyright* (Edward Elgar, 2014), s. 141-164.

⁴Jf. EU-Kommissionens *Green Paper on Copyright and Related Rights in the Information Society* af 19.07.1995, KOM(95) 382 final, 71.

⁵Den traditionelle opfattelse af, at det ikke er praktisk muligt for ophavsmænd at administrere deres rettigheder individuelt ved masseudnyttelse af værker bliver kritiseret af nogle. Se t.eks. Ariel Katz, *The potential demise of another natural monopoly: rethinking the collective administration of performing rights*, *Journal of Competition Law and Economics* (2005), s. 541-593.

sede geografiske territorier igennem gensidighedsaftaler.⁶ I starten af 2000erne udviklede forvaltningsorganisationernes paraplyorganisationer to standardaftaler, som ændrede de eksisterende bilaterale og reciprokke samarbejdsaftaler.⁷ Inden længe gav Generaldirektoratet for Konkurrence udtryk for bekymring for, at aftalerne indrømmede absolut territorial eksklusivitet for organisationerne på sit område.⁸ Derfor blev standardaftalerne henholdsvis ikke fornyet eller afsluttet.

CISAC-sagen handlede også om standardaftaler og den systematiske territoriale eksklusivitet. I sagen, som går helt tilbage til en klage fra 2000, skulle Generaldirektoratet for Konkurrence vurdere gensidighedsaftaler mellem 24 europæiske forvaltningsorganisationer, som var baseret på en standard-aftale udarbejdet af CISAC. I beslutning af 2008 var Kommissionen af den opfattelse, at forskellige aspekter, herunder medlems- og eksklusivitetsklausuler i repræsentationsaftalerne, var i strid med de konkurrenceretlige regler i Artikel 101 TEUF.⁹

Ud over det konkurrenceretlige perspektiv har multiterritorial licensering også været genstand for en granskning fra en indre markeds-synsvinkel: Efter at have observeret kollektiv forvaltning i en række år konkluderede EU-Kommissionen i 2004, at der var behov for et fælles fundament på flere områder i forbindelse med kollektiv forvaltning for at opnå det digitale indre marked.

EU-Kommissionen valgte et soft law-instrument og vedtog i maj 2005 en *Henstilling om grænseoverskridende kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder i tilknytning til lovlige musiktjenester på nettet* (2005/737/EF) for at muliggøre den frie udveksling af tjenesteydelser på tværs af grænserne og introducere konkurrence både up- og downstream. I artikel 3 bestemmer henstillingen, at rettighedshavere ”bør have ret til at overdrage forvaltningen af de af deres rettigheder, der er nødvendige for at kunne drive lovlige musiktjenester på nettet, på et afgrænset territorielt område til en kollektiv rettighedsforvalter efter eget valg, uanset i hvilken medlemsstat den kollektive rettighedsforvalter er hjemmehørende eller statsborger”.

⁶Se Peter Gyertyanfy, *Collective Management of Music Rights in Europe After the CISAC Decision*, IIC (2010), s. 69, som peger mod den første GEMA afgørelse af 2. juni 1971.

⁷Santiago-aftalen vedrørende digitale fremførselsrettigheder og Barcelona-aftalen vedrørende licensering af mekaniske rettigheder på nettet.

⁸Jf. EU-Kommission, Meddelelse i henhold til artikel 27, stk. 4, i Rådets forordning nr. 1/2003 i sag COMP/C2/39152 – BUMA og COMP/C2/39151 – SABAM (Santiago-aftalen - COMP/C2/38126) og EU Kommission, Anmeldelse af samarbejdsaftaler i sag COMP/C-2/38.377 (2002/C 132/10).

⁹Kommissionens Beslutning af 16.7.2008 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81 og EØS-aftalens artikel 53 (Sag COMP/C2/38.698 – CISAC), K(2008) 3435 endelig.

Multiterritoriale monorepertoire direkte licensering

Kort tid efter henstillingen begyndte onlinelicenslandskabet at forandres grundlæggende: i starten af 2006 trak den første større musikforlægger, EMI Music Publishing, sine mekaniske rettigheder for onlineudnyttelse af deres anglo-amerikanske repertoire ud af de respektive nationale forvaltningsorganisationer og dermed nettet af gensidighedsaftaler. I stedet for blev rettighederne overdraget til en specialkonstrueret enhed (CELAS, i dag SOLAR), som licenserer det enkelte repertoire på multiterritorial basis.

De andre store musikforlæggere og en del uafhængige musikforlæggere fulgte eksemplet med lignende modeller, hvor forlæggere overdrog deres rettigheder til udvalgte forvaltningsorganisationer eller nye enheder som eksklusiv eller ikke-eksklusiv repræsentant.

Nationale forvaltningsorganisationer kunne som resultat ikke længere licensere det globale repertoire. Licenstagere skulle derfor erhverve rettighederne til udnyttelse på nettet både hos den nationale forvaltningsorganisation og hos de forskellige monorepertoire licensgivere. Disse udviklinger betød først og fremmest mere fragmentering af repertoiret. EU-Kommissionen estimerede i 2012, at omtrent 30 licenser alene på musikautor-siden var nødvendige for at licensere en paneuropæisk tjeneste.

Således er fænomenet multiterritorial licensering blevet sammenflettet med monoterritorial licensering, dvs. licensering af rettigheder for et enkelt geografisk område. Ydermere kan musikværker have flere autorer, således at flere ophavs-mænd har rettigheder til det samme værk. Det kan forekomme, at rettighedshavere har overdraget varetagelsen af deres rettigheder til forskellige organisationer, jf. betragtning 37 af direktivet 2014/26/EU. I mange tilfælde er det derfor ikke tilstrækkeligt at få licens fra en organisation. Endelig er aggregeringen af det globale repertoire et hovedansvar, som EU-Parlamentets retsudvalg fremhæver.¹⁰ Fragmenteringen af rettigheder, rettighedshavere og repertoire er forbundet med høje transaktionsomkostninger, som kollektiv forvaltning oprindeligt har haft til formål at reducere.¹¹

Udviklingen i forbindelse med nye licensarrangementer skal ses i kontekst af EU-Kommissionens to initiativer: CISAC-sagen og henstillingen 2005/737/EF. Guibault (2014) påpeger, at majoriteten af akademiske kommentatorer, policy makere og stakeholdere er enige i, at intentionen bag henstillingen om at fremme konkurrence mellem forvaltningsorganisationerne har skabt kaos snarere end noget andet. EU-lovgiver konstaterer også selv i direktivets betragtning 39, at

¹⁰Jf. EU-Parlamentets retsudvalg, *Arbejdsdokument om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på online-anvendelse i det indre marked* (COM(2012)0372-C7-9183/2012 – 2012/0180(COD)) af 4.3.2013.

¹¹Jf. KEA Affairs, *Licensing music works and transaction costs in Europe* (2012), s. 51.

henstillingen ikke har været "tilstrækkelig til at fremme en generel multiterritorial licensering af onlinerettigheder til musikværker eller finde en løsning på de specifikke krav til multiterritorial licensering".

Licenseringshubs/samlingspunkt

På det seneste er en ny licensmodel blevet synlig i onlinemusiklicensverden: flere forvaltningsorganisationer har gjort fælles sag og udformet en såkaldt 'licenseringshub'. Formålet er at skabe en samlingspunkt i form af en one-stop-shop, hvor kommercielle brugere kan erhverve licenser for online brug af musik.

Et sådan licenseringshub adskiller sig fra monorepertoire, multiterritoriale, direkte licenseringsenheder med hensyn til repertoire: en licenstagere kan erhverve en licens for det fælles repertoire af alle forvaltningsorganisationer, som deltager i den respektive hub-model (multiterritorialt, multirepertoire).

Hub-modellen på musikområdet dukkede op i 2007, da de spanske, franske og italienske forvaltningsorganisationer (henholdsvis SGAE, SACEM og SIAE) annoncerede deres fælles licensplatform Armonia.

Trenden mod hub-modellen skal ses i kontekst af det nye licensregime for multiterritoriale licenser under direktivet 2014/26/EU. I forarbejderne til direktivet valgte Kommissionen en model, som er blevet omtalt som *European licensing passport*. Begrebet 'passport-model' blev droppet i direktivet, hvorimod den europæiske lovgiver bevarede grundtankerne, som er blevet inkorporeret i direktivets artiklerne 24 og 30. For at kunne udstede multiterritoriale licenser for onlinemusikrettigheder skal de respektive kollektive forvaltningsorganisationer opfylde nærmere bestemte betingelser, som f.eks. kapaciteten til at behandle disse. Disse forvaltningsorganisationer forventes at sammenlægge/aggregere repertoireer til multiterritorial licensering.

EU-lovgiveren giver udtryk for sine forventninger i betragtning 44 i CRM-direktivet: "At sammenlægge forskellige musikrepertoireer med henblik på udstedelse af multiterritoriale licenser letter licenseringsprocessen, og ved at gøre alle repertoireer tilgængelige for markedet for multiterritorial licensering styrkes den kulturelle mangfoldighed, og der bidrages til at mindske antallet af transaktioner, som en onlinetjenesteudbyder er nødt til at foretage, for at tilbyde tjenester. Denne sammenlægning af repertoireer bør fremme udviklingen af nye onlinetjenester og bør føre til en mindskelse af transaktionsomkostningerne, der væltes over på forbrugerne."

(Endnu) mere direkte licensering?

I USA prøver en ny spiller på markedet kræfter med de eksisterende musikforlæggere for så vidt angår fremførselsrettigheder. Global Music Rights (GMR)

forsøger at forhandle højere royalties end BMI eller ASCAP ved at licensere rettigheder direkte fra udvalgte populære musikautorer. Selvfølgelig skal dette eksempel betragtes i den amerikanske kontekst, men det synes at være nærliggende at overveje, om en lignende udvikling kunne ske under det nye europæiske regime.

CRM-direktivet åbner mulighed for direkte licensering under visse omstændigheder for at forebygge en form for national repertoire lock-in. Direktivets artikel 31 slår fast, at rettighedshavere kan fratage den kollektive forvaltningsorganisation eneret til udøvelse af deres onlinemusikrettigheder med henblik på selv at udstede multiterritoriale licenser eller udstede multiterritoriale licenser gennem enhver anden part, de udpeger uden at det er nødvendigt at trække onlinemusikrettigheder til monoterritoriale licenser tilbage. Dette gælder i de situationer, hvor en kollektiv forvaltningsorganisation ikke udsteder eller tilbyder at udstede multiterritoriale licenser eller ikke giver en anden kollektiv forvaltningsorganisation mulighed for at repræsentere disse rettigheder til dette formål per 10. april 2017.

3 Udvalgte aspekter af CRM-direktivet i forbindelse med implementeringen i Danmark

CRM-direktivet skal være implementeret i national ret den 10. april 2016. Den 21. september 2015 sendte det danske Kulturministeriet forslag til *lov om kollektiv forvaltning af ophavsret* og forslag til *lov om ændring af lov om ophavsret* i høring.¹²

CRM-direktivet er en af de mest omfangsrige 'ophavsretlige' direktiver nogensinde og som består af 58 betragtninger og 45 artikler plus bilag. Det kan med rimelighed antages, at direktivet bliver implementeret som selvstændig lov i de fleste medlemslande. Også det danske Kulturministerium har vurderet, om direktivet skulle gennemføres i dansk ret indenfor de eksisterende rammer af ophavsretsloven. Indtil nu findes der ikke i Danmark nogen retsnormer, der specifikt regulerer kollektive forvaltningsorganisationer med undtagelse af enkelte bestemmelser i ophavsretsloven.¹³ Anderledes er det for eksempel i Tyskland, hvor der har eksisteret en særlig lov, som har reguleret kollektiv forvaltning siden 1965 i den såkaldte *Urheberrechtswahrnehmungsgesetz*.

Under henvisning til omfanget af direktivet, og at direktivets regler er af en anden karakter end dem, der findes i den gældende ophavsretslov, har Kulturministeriet foreslået, at direktivet skal gennemføres ved en ny *lov om kollektiv*

¹²Høringsbrevet samt høringsliste og udkast til lovforslaget er tilgængeligt på Høringsportalen: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/58742>.

¹³Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 26.

forvaltning af ophavsret, som består af otte kapitler, samt ved indførelse af et nyt kapitel 2a i lov om ophavsret.¹⁴

Overordnet set ligger lovforslaget ifølge bemærkningerne tæt op af direktivets ordlyd og struktur og er således udtryk for en minimumsimplementering.¹⁵ I stedet for at benytte muligheden for at afvige på bestemte områder, foreslår Kulturministeriet ikke andre regler end dem, der er nødvendige for at gennemføre direktivet.¹⁶

Direktivets anvendelsesområde

Direktivet tager udgangspunkt i kollektive forvaltningsorganisationer, der er defineret i artikel 3 (a). En kollektiv forvaltningsorganisation skal forstås som

enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som sit eneste eller primære formål, og som opfylder et eller begge af følgende kriterier:

- i) den er ejet eller kontrolleret af dens medlemmer
- ii) den er organiseret uden profit for øje

Denne definition er overført ord for ord til lovforslaget som § 2 (1). Med henblik på referencen til "eneste eller primære formål" i definitionen, rejser sig spørgsmålet, om forvaltningsorganisationer, der kun udøver forvaltning af rettigheder som en mindre del af deres aktiviteter, f.eks. Dansk Journalistforbund (DJ), falder ud af lovens anvendelsesområde.¹⁷ Ligeledes rejser sig det teoretiske spørgsmål, om forvaltningsorganisationer kunne tilføje yderligere aktiviteter til deres formål for derved at kunne undgå at falde inden for direktivets anvendelsesområde.

Ganske interessant er også afgrænsningen af det nye begreb som blev indført i direktivets artikel 3 (b): de såkaldte *uafhængige forvaltningsenheder*. Disse enheder adskiller sig fra *forvaltningsorganisationer*, ved at de er organiseret med profit for øje og er hverken ejet eller kontrolleret af rettighedshavere. Det er uklart, hvilke enheder EU-lovgiveren havde i tankerne. Betragtning 16 opremsen en række eksempler på, hvem der ikke skal betragtes som uafhængig forvalt-

¹⁴Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 24.

¹⁵Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 25.

¹⁶Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 25.

¹⁷Det er særlig relevant hvis man kigger på forslaget til OHL § 52 a om aftalelicensen, som også tager udgangspunkt i kollektive forvaltningsorganisationer.

ningsenhed, herunder producenter af audiovisuelt materiale, pladeproducenter, udøvende kunstneres manager mv.

Et andet implementeringsspørgsmål vedrørende anvendelsen af direktivet opstår i forbindelse med forvaltningsorganisationer, der er etableret uden for EØS. Direktivets betragtning 10 giver nemlig som udgangspunkt medlemsstaterne mulighed for at anvende direktivets bestemmelser overfor sådanne organisationer ”der er etableret udenfor Unionen, men som er aktive i den pågældende medlemsstat.” Dette kunne fremme lige konkurrencevilkår. Betragtningen er ikke nærmere specificeret, og der findes en række ukendte faktorer, for eksempel om det er muligt at foretage et selektivt valg i forhold til, hvilke regler der i givet fald skal anvendes, og hvordan disse regler skal håndhæves. Med det nuværende forslag finder loven i hvert fald kun anvendelse på kollektive forvaltningsorganisationer, der er etableret i Danmark, jf. § 1 af lovforslaget.

Fællesorganisationer

I forbindelse med fælles- og medlemsorganisationer opstår der en række spørgsmål, og direktivet har ikke nødvendigvis haft disse organisationsformer i tankerne. Ofte bliver der taget udgangspunkt i individuelle rettighedshavere, hvor man i Danmark vil tænke på fællesorganisationer.

Bestemmelserne om administrationsomkostninger og andre fradrag i artikel 12 i direktivet er eksempelvis orienteret mod rettighedshavere og ikke medlemsorganisationer. Det danske lovforslag lægger ikke op til, at medlemsorganisationer ligeledes skal opfylde kravene.¹⁸ I forbindelse med fordeling af beløb, der tilfalder rettighedshavere gennem medlemsorganisationer, beskriver Kulturministertiet direktivet som ’uklart’. Det bliver derfor foreslået i § 17, at reglerne i §§ 15-16 finder tilsvarende anvendelse, hvis en kollektiv forvaltningsorganisation har medlemsorganisationer, der repræsenterer rettighedshavere, og fordelingen af skyldige beløb foretages af disse medlemsorganisationer. Andre områder inkluderer gennemsigtsberetningen i artikel 18, hvor direktivet ikke regulerer ”den situation, at både tildelingen og fordelingen af rettighedsvederlag sker gennem medlemsorganisationerne”¹⁹. Her holder det danske forslag sig ligeledes fra at indføre regler.

Internt demokrati

I betragtning 55 mindes om målene for direktivet, nemlig bl.a. at ”forbedre de muligheder, som kollektive forvaltningsorganisationers medlemmer har for at

¹⁸Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 53.

¹⁹Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 63.

udøve kontrol med selskabernes virksomhed”.

I Danmark kan der være en række konstruktioner, som er relevante i denne forbindelse. I Koda træder det ordinære medlemskab for eksempel først i kraft, når et medlem bliver aktivt medlem i en af Kodas fire medlemsorganisationer (Dansk Komponistforening, Danske Populærautorer, Danske Jazz-, Beat- og Folkemusikautorer og Dansk Musikforlæggerforening), jf. § 3, stk. 3 i Kodas vedtægter. Ifølge § 15 i vedtægterne har kun ordinære medlemmer stemmeret. Der er således tale om et indirekte medlemskab, og afhængig af den konkrete kontekst kan det være muligt, at konstruktioner i form af indirekte medlemskab skal reevalueres under direktivet 2014/26/EU.

Direktivet indeholder også et krav om, at medlemmerne af forskellige kategorier skal være repræsenteret på en rimelig og afbalanceret måde i beslutningsprocessen, som kunne f.eks. have indflydelse på sammensætning af organisationernes ledelsesstruktur. I dag ledes Koda eksempelvis af en bestyrelse, der er sammensat af ni medlemmer af de forskellige medlemsorganisationer, jf. § 7 i vedtægterne.

Stemmeret

Flertallet af forvaltningsorganisationer i Danmark tillader ifølge Kulturministeriet at stemme via fuldmagter. Imidlertid er disse som hovedregel begrænset med hensyn til, hvor mange stemmer en fuldmagtsindehaver kan repræsentere. Ifølge § 15 i Kodas vedtægter kan stemmeretten ved Kodas generalforsamlinger ikke udøves ifølge fuldmagt.²⁰ Et bagvedliggende rationale er ønsket om, at medlemmer møder op til generalforsamlingen og en bekymring for kupforsøg igennem indsamling af fuldmagter.

Artikel 8, stk. 10, i direktivet fastslår, at ”alle medlemmer af en kollektiv forvaltningsorganisation skal have ret til at udpege en hvilken som helst anden person eller enhed som fuldmagtshaver til at deltage i og stemme på generalforsamlingen for medlemmer på deres vegne, forudsat at denne udnævnelse ikke medfører en interessekonflikt.” Dette er implementeret i lovudkastets § 7, stk. 2, med samme ordlyd. Dermed vil grundlæggende forbud mod fuldmagter ikke længere være mulige.

Artikel 8, stk. 9 og 10 giver derimod mulighed for, at medlemsstaterne kan give de kollektive forvaltningsorganisationer fleksibilitet i forbindelse med fastsættelse af regler om, hvem der kan deltage i og stemme på en generalforsamling, og i hvilket omfang der kan anvendes fuldmagter, som det påpeges af Kulturministeriet i lovudkastet. Ifølge betragtning 23 bør udøvelsen af disse rettigheder kun være underlagt retfærdige og forholdsmæssige begrænsninger. Begrænsnin-

²⁰Et forbud mod fuldmagter findes også i Gramex' vedtægter, § 20, stk. 5.

gerne må ikke gå så vidt, at de griber ind i medlemmernes mulighed for at deltage i en kollektiv forvaltningsorganisations beslutningsproces på behørig og effektiv vis, jf. artikel 8, stk. 10.

Der er i visse tilfælde blevet givet udtryk for bekymring for en ubegrænset adgang til fuldmagter. I Sverige indeholder lovforslaget til implementeringen af direktivet f.eks. begrænsninger på, hvor mange fuldmagter fuldmagtshavere kan holde. Det danske lovforslag lægger ifølge Kulturministeriet op til at give organisationerne maksimal frihed og fleksibilitet i overensstemmelse med de muligheder, direktivet indeholder.²¹

Et andet aspekt i forbindelse med udøvelsen af medlemsrettigheder er elektronisk afstemning. I betragtning 22 i direktivet understreger EU-lovgiver, at det er vigtigt at skabe nogle rammer, der giver medlemmerne af en kollektiv forvaltningsorganisation mulighed for at udøve deres rettigheder ved at deltage i organisationens beslutningsproces. Ifølge artikel 6, stk. 4, i direktivet skal en kollektiv forvaltningsorganisation give sine medlemmer mulighed for at kommunikere med organisationen ad elektronisk vej, herunder med henblik på udøvelsen af deres medlemsrettigheder. Afhængig af hvordan det skal forstås (fra at stemme via elektronisk post til simultant at kunne deltage elektronisk i generalforsamlingen), vil det kunne betyde højere omkostninger for forvaltningsorganisationerne.

4 Konklusion

I dette korte oplæg har det blot været muligt at skitsere nogle få aspekter, hvor CRM-direktivet kommer til at betyde noget. Der er en mangfoldighed af områder, der er relevant ved implementeringen, såsom aftalelicenssystemet, tvangslicens, følgeretten, blankmedievederlag eller fællesorganisationer.

Som nævnt indeholder direktivet det mest omfattende regelsæt på området med ambitiøse målsætninger vedrørende såvel gennemsigtighed og ansvar over for medlemmer og rettighedshavere som multiterritoriale licenser på onlinemusikområdet. Direktivet er her og der upræcist, og det virker som om også det danske implementeringsforslag efterlader spillerum til fortolkning af domstolene. Direktivet skal være implementeret i dansk ret den 10 april 2016, og høringsfasen er nu i fuld gang.

Tak for opmærksomheden.

²¹Jf. bemærkninger i forslag til Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret af 21. september 2015, s. 25.